

19/09/12 MINARAAD-VLEVA sessie biodiversiteit

donderdag 12 september 2019 - 9:56

N.B. deze notities zijn ter plekke opgenomen, werden slechts kort redactioneel getoetst en zijn niet voorgelegd geweest aan de sprekers. Ze vervullen dan ook slechts een functie van eerste verstrekking van informatie, en vallen als dusdanig onder de verantwoordelijkheid van het Mina-secretariaat.

1. Inleiding Ina De Vliegheer. Schetst de redenen waarom biodiversiteit in de kijker worden gesteld.

2. Helga Van der Veken, dagvoorzitter, neemt de fakkel over van Hubert David. Verwijst naar het recente IPBES-rapport: het wordt hoog tijd om iets te ondernemen. Ook financiële instellingen zijn er mee bezig: niet alleen klimaat, maar ook biodiversiteit. Zie recent document van Nederlandse nationale bank

3. Jan Haers, met overzicht van de actuele energiedossiers.

- Algemeen
 - De voorbije jaren is het grootste deel van de Europese energiewetgeving herzien geworden, op basis van het *Clean Energy* Pakket. De acht wetgevingsvoorstellen zijn nu gefinaliseerd en de wetgeving is nu gepubliceerd. De komende jaren zullen de lidstaten werk hebben met het omzetten en implementeren van de nieuwe regelgeving.
 - De nieuwe *governance*-verordening zorgt voor een kader en structureert de energie-doelen in relatie tot de maatregelen. In essentie moeten de Lidstaten nationale klimaat- en energieplannen opmaken en implementeren. De Commissie heeft recent commentaren gegeven op de nationale ontwerpplannen: het ambitieniveau moet verhoogd worden. Einde 2019 moeten definitieve plannen worden ingeleverd.
 - Wat energieprestaties van gebouwen aangaat, zijn er heel wat nieuwe verplichtingen, onder meer laadpalen in alle grote gebouwen.
 - Er komt een actiever rol voor consumenten die zelf energie produceren
 - Voor hernieuwbare energie worden er geen directe doelstellingen opgelegd aan de Lidstaten.
- Wetgeving
 - Daarnaast is er een verordening in voorbereiding inzake *labeling* van banden, met het oog op de verhoging van de energie-efficiëntie ervan. Akkoord wordt beoogd tegen het einde van het jaar.
 - Er is een herziening van de Europese gasregelgeving in voorbereiding. De Commissie zou deze voorstellen publiceren in de zomer van 2020, met aandacht voor duurzaamheid: bestaande gasnetwerken benutten voor het duurzamer maken van energiesystemen, bv. injectie van biomethaan, groene waterstof of andere synthetische gassen; wat dit betreft moet er een systeem ontwikkeld worden met garanties van oorsprong.
- Wetgeving buiten het energiedomein
 - In de context van het Meerjarig Financieel Kader is er een afwerking aan de orde die impact zal hebben op de diverse Fondsen die relevant zijn voor energiebeleid: (1) Connecting Europe Facility (connectie tussen energiebronnen, met nieuw luik om grensoverschrijdende samenwerking voor hernieuwbare energie financieel te ondersteunen), LIFE, Horizon Europa, Invest-EU.
 - Er is een beleidslijn lopende inzake *sustainable finance*. Het gaat om een wetgevend initiatief om duurzame investeringen en beleggingen te bevorderen. Er zal een beoordelingssysteem komen om te bepalen welke vormen van energieproductie als duurzaam worden beschouwd. Vervolgens worden er t.a.v. financiële instellingen verplichtingen ingevoerd om beleggers erover te informeren of en in welke mate een beoogde investering als duurzaam kan worden gekwalificeerd.

- Niet wetgevende dossiers.
 - Een niet-wetgevend energiedossier is de discussie over de Langetermijnstrategie voor Klimaat (2050): de Europese Commissie heeft voorgesteld te streven naar zero-emissies; heel wat Lidstaten gaan akkoord, maar niet allemaal. Beslissing wordt genomen voor einde 2019.
 - De nationale klimaatplannen worden besproken op de Raad Energie van 24 september.
 - De tweejaarlijks op te maken lijst van "projecten van gemeenschappelijk belang" (kan gaan over gas- en elektriciteitsnetwerken, maar ook *smart grids* en/of pijplijnen voor CO₂) is terug aan de orde: deze projecten komen in aanmerking voor Europese financiële steun en versnelde vergunningverlening.
 - In april 2019 heeft de Europese Commissie een mededeling gepubliceerd i.v.m. de Europese regelgeving inzake energiefiscaliteit: "Nieuw institutioneel kader voor energie- en klimaatbeleid tegen 2025". De Commissie stelt, op basis van het Verdrag, dat over Europese energiefiscaliteit beslist zou kunnen worden met gekwalificeerde meerderheid. De Europese Raad moet hierover zijn akkoord nog geven. Dit zou een belangrijk instrument kunnen worden inzake het realiseren van de klimaat- en energiedoelen.
 - Er is een batterijenstrategie in voorbereiding, aangezien er een sterke groei te verwachten valt vanwege elektrische wagens en opslag i.f.v. hernieuwbare energie. De Commissie ontwikkelt initiatieven opdat de Unie zelf batterijen op duurzame wijze zou kunnen ontwikkelen (op dit moment gebeurt de productie grotendeels in Azië).
 - Recente publicaties van de Commissie: "*Competitiveness of the renewable energy sector*" en "*Establishment of a smart readiness indicator for buildings*".
- De nieuwe Europese Commissie. Een Estse energiecommissaris, Kadri Simson. De *mission letter* is interessant. De 2030-doelstellingen voor klimaat zullen moeten herzien worden, met een versterking naar -50%, wat impact zal hebben op de doelen voor HE en EE. Europese energiefiscaliteit zal worden herzien enz. Veel hangt uiteindelijk af van het nog te publiceren wetgevend programma. De nieuwe commissie zou op 1 november moeten aantreden.
- Er is een internationaal verdrag, m.n. *Energy Charter Treaty*, waarbij er regels worden bepaald om energie-investeringen in derde landen te beschermen en om de transit van energie te bevorderen. Dit verdrag is aan heronderhandeling toe, en de Europese Commissie neemt het onderhandelingsmandaat waar. Een thema wat daar ook aan bod komt, is aandacht voor de klimaataspecten.
- Er zijn twee raden energie: 24 september en 4 december. Er is een SET-plan ("strategisch energie- en technologieplan") conferentie op 13-15 november. De federale minister is woordvoerder voor België. De Vlaamse energieminister is assessor.

4. Marianne Decroos, met actuele milieudossiers.

- Fins voorzitterschap van de EU. Zij doen dat in een context van een nieuwe legislatuur die in opstart is; ook in een context waarin er wordt onderhandeld over het Meerjarig Financieel Kader (een akkoord eind dit jaar is mogelijk); in een context van BREXIT - in principe niet zoveel directe gevolgen voor milieubeleid, tenzij de Britten afstappen van de belofte om *level playing field* te bewaren. Vanaf oktober worden normale onderhandelingsprocessen over wetgevende dossiers opgestart.
- De rode draad van de Finnen was "duurzaamheid". Een van de globale prioriteiten was een versterking van de EU als wereldleider inzake klimaat. Prioriteiten waren klimaat, biodiversiteit en circulaire economie.
- Wat klimaat betreft: zie vorige uiteenzetting.
 - Er is sinds de verschijning van de Mededeling inzake de Langetermijnstrategie al heel veel onderhandeld. In de diverse deelraden is heel concreet gediscussieerd.
 - De bedoeling was om op de Europese Raad van Staats- en Regeringsleiders van juni tot besluiten te komen. Dat is deels gelukt: men is het eens over het streven naar klimaatneutraliteit, alleen is de streefdatum nog niet vastgelegd geworden. Tegen het

einde van het jaar moet men de knoop doorhakken. Dit wordt ook in het internationale kader gevraagd: de partijen van het Parijs' Akkoord moeten hun visie kunnen neerleggen in 2020.

- In november gaat men met raadsconclusies vastleggen voor de internationale COP25.
- Wetgevende dossiers inzake klimaat zijn: (*) het recente akkoord inzake uitstoot zware bedrijfsvoertuigen; (*) nog voorstel hangende monitoring en verificatie emissies maritieme voertuigen.
- Wat biodiversiteit aangaat:
 - Het LIFE instrument heeft groot belang voor financiering van Natura 2000 gebieden; in maart 2019 is er hierover een "zo goed als" akkoord bereikt met het Europees Parlement - wat nog mankeert is het uiteindelijke cijfer, het budget van dit instrument.
 - In het komende jaar brengt de Commissie een mededeling uit over het Biodiversiteitsbeleid na 2020; als input agendeert het Fins voorzitterschap hierover raadsconclusies op de raad van 19 december.
 - Er is een link tussen circulaire economie en biodiversiteit. Hierover heeft het Fins voorzitterschap een debat georganiseerd op de informele raad.
 - In juli heeft de Commissie een mededeling neergelegd met acties om de bossen globaal te beschermen en te herstellen. Zal wellicht in de Raadswerkgroep Bossen aan de orde zal zijn; op te nemen in de Raad Landbouw.
- Wat circulaire economie aangaat:
 - Er is een *staff working document* over productbeleid.
 - Er is een terugblik en evaluatie inzake het aflopende actieplan: alle acties zijn uitgevoerd of in uitvoering. Op dat document is doorgedaan op de informele Raad in Helsinki: de Raad stelde vast dat er nog niet echt sprake was van een echte transitie; het grootste deel is nog gebaseerd op primaire grondstoffen en er moet nog een stap verder worden gegaan; dat debat willen de Finnen verwerken in raadsconclusies die zouden worden aangenomen in de Raad Leefmilieu van 4 oktober.
 - Op de radar zijn er nog een evaluatie van de Batterijenrichtlijn en een evaluatie van de Verordening inzake transport van afval. Beide evaluaties kunnen leiden tot herzieningsvoorstellen.
- Water behelst twee wetgevende dossiers:
 - Herziening van de drinkwaterrichtlijn; de algemene aanpak wordt aangepast, waarbij meer gewerkt met een risico-gebaseerde benadering; hierover is in de Raad een akkoord bereikt in maart 2019; de trilogie worden opgestart.
 - Voorstel van verordening voor minimumvereisten voor hergebruik van afvalwater; dit kadert binnen circulaire economie en ook aanpassing van klimaatverandering; werd fel op de agenda gezet door de Zuidere Lidstaten, die al jaren lang een praktijk hebben om velden te irrigeren met afvalwater; de Commissie heeft nu voorstellen om dit op te waarderen tot een algemeen systeem.
 - De Water Fitness Check wordt verwacht in het najaar van 2019 - alle belangrijke waterrichtlijnen zijn hiervan het voorwerp. Zal grondige evaluatie zijn, die zal lopen vanaf het najaar en zeker begin volgend jaar.
- Chemische stoffen:
 - In juni is de fitness check overgemaakt voor alle wetgeving inzake chemische stoffen, andere dan REACH; de Raad heeft reeds raadsconclusies aangenomen in juni, met oproep om "zonder onnodige vertraging" een actieplan op te maken inzake hormoonverstorende stoffen en op een strategie te ontwikkelen voor een niet-toxisch milieu (wat al stond in het 7de milieu-actie-plan).
 - In de *Mission letter* voor leefmilieu staat de opdracht om te werken aan *zero pollution*
- Luchtkwaliteit:
 - Ook hier wordt er een document verwacht in het najaar met een fitness check, wat in december zou leiden tot raadsconclusies.

- Horizontale dossiers:
 - Evaluatie 7de Milieu-actie-programma en voorbereiding van het 8ste: conclusies hierover op de Raad Leefmilieu van 4 oktober.
 - Het MFK - zie vorige presentatie. In de *negotiation box* zijn er wel enkele belangrijke stukken voor leefmilieu, onder meer wat betreft de "eigen middelen" die de EU voor zichzelf zou kunnen creëren. Wat hier ook valt, is bv. een luchtvaarttaks als vorm van *carbon taxation*. Het *mainstreamen* van klimaat betreft 25% van de middelen: zal waarschijnlijk wel overleven.
- Data voor de Raad Leefmilieu zijn 4 oktober en 19 december. De Vlaamse minister is momenteel woordvoerder.
- In de mission letters:
 - wordt de nieuwe kandidaat commissaris Leefmilieu opgeroepen om te werken aan "*zero pollution*"; de *Biodiversity strategy*; circulaire economie;
 - *green deal* staat centraal - aan Timmermans wordt gevraagd een *Climate Law* uit te werken en te komen tot een *Climate Pact* met het middenveld; *Just Transition Fund* dat de sociale gevolgen van klimaattransitie zou tegemoetkomen; er is sprake van een *carbon border taks* die WTO compatibel is; het optrekken van de 2030 klimaatdoelen naar -50%; de opmaak van een biodiversiteitsstrategie voor 2030 met grote aandacht voor de *mainstreaming* van biodiversiteit.
 - Aan de landbouwcommissaris - *farm to fork strategy*.
- Vragen over greening of finance, waterbeleid, implementatie en gasnetten.

4. Stefan Leiner - wat met Europees biodiversiteitsbeleid na 2020?

- Biodiversiteit is altijd het kleine broertje geweest vergeleken met klimaat. In de laatste jaren is het bewustzijn wel toegenomen en is er ook in de media veel aandacht voor biodiversiteit. Von der Leyen zegt dat het behoud en het herstel van ecosystemen een leidraad moet zijn bij alle activiteiten.
- Dit is ook logisch. In de interpretatie van de *Stockholm Resilience Centre* van de SDG's is het duidelijk dat het natuurlijk kapitaal (natuurlijke hulpbronnen) onze economie en welzijn onderbouwt. Er zijn heel wat financiële cijfers die de waarde van natuurlijk kapitaal aantonen. Zie bv. de ecosysteemdienst bestuiving door insecten.
- Het IPBES rapport (inzake biodiversiteit) is analoog aan het IPCC rapport (inzake klimaat). Het Global Assessment dat in 2019 werd gepubliceerd is door een politieke delegatie goedgekeurd. Men wijst op een reeks indirecte drijvers (demografie, economisch en technologisch, instituties en *governance*, conflicten en epidemieën) die leiden tot directe drijvers (Landgebruikverandering, overexploitatie, klimaatverandering, vervuiling, invasieve uitheemse soorten, enz.) die leiden tot een sterk versneld uitstervingsritme. In tegenstelling tot bij klimaat, heeft men hier wel nog geen *tipping points* kunnen bepalen. En ondanks alle inspanningen uit het verleden is er tot op heden nog niet voldoende vooruitgang geboekt.
- In de Europese Unie is er al lang een historiek van natuurbescherming, die begint bij de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). In 2014 werd een Verordening over de aanpak van invasieve uitheemse soorten vastgesteld. Daarnaast is er ook nog andere milieuwetgeving die indirect ingrijpt op biodiversiteit zoals de Kaderrichtlijn water, de MER-Richtlijn, ...). De Commissie probeert biodiversiteit ook te integreren in tal van andere richtlijnen en verordeningen, alsook in andere beleidslijnen dan deze van milieubeleid (bv. landbouw, onderzoek, regionaal beleid, ontwikkelingshulp enz.). Ondanks alles blijft de biodiversiteit in de EU achteruit gaan. De Fitness check leverde op dat de Europese wetgeving *fit for purpose* is, maar dat ze beter moet uitgevoerd worden. Er is meer samenwerking en uitwisseling nodig.
- De Unie is ook partij bij een reeks internationale verdragen, waarvan de belangrijkste het Biodiversiteitsverdrag is. Een verplichting die hieruit voortvloeit bestaat onder meer in het opmaken van een eigen biodiversiteitsstrategie, wat de EU ook heeft, lopende tot 2020.

- Deze strategie heeft de gekende zes doelen, evenals een aantal horizontale maatregelen. De evaluatie wordt nu afgerond. Er is heel wat gebeurd, ook in het Vlaamse Gewest - waarbij het Vlaamse Gewest in een aantal opzichten voorloper is. Maar als men naar de indicatoren kijkt, dan blijken deze meestal op blijvende negatieve trends te wijzen. Dat duidt er op dat de meeste inspanningen gecounterd worden door vergrote druk uit en intensivering in de aandrijvende factoren, zoals landbouw, bosbouw enz.
- Op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn heeft Europa het grootste netwerk aan natuurgebieden. De fitness check van beide richtlijnen concludeerde dat deze ze *fit for purpose* zijn, maar dat de implementatie beter moet. Daarom werd een actieplan opgesteld, een belangrijk aspect uit dit plan is het verbeteren van samenwerking met andere sectoren zoals de landbouwsector, de jachtsector, ...
- Er zijn heel wat niet-wetgevende acties op Europees niveau, met
 - Een initiatief inzake bestuivers.
 - diverse *guidances*, bv. over groenblauwe infrastructuur, over integreren van ecosysteemdiensten in de besluitvorming, voor biodiversiteitsneutrale banken.
 - over *Finance for biodiversity*: inzetten van grote Europese fondsen in de richting van behouden van ecosystemen. Lidstaten maken hier doorgaans nog te weinig gebruik van.
- The Europese Green Deal:
 - Timmermans moet optreden als coördinator.
 - Zal gepresenteerd worden binnen de eerste 100 dagen.
 - Klimaatneutraliteit tegen 2050. Dit moet tot uiting komen in een klimaatwet en -pact. Een Groen Transitiefonds; *Zero Pollution*; *Circular Economy 2.0*.
 - Op de CoP15 van de CBD moet Europa een leidende rol innemen. Waarom is dat belangrijk? Omdat hier het volgende globale biodiversiteitskader wordt bepaald.
 - Daarom is het nodig te komen tot een EU Biodiversiteitsstrategie voor 2030. Is onderdeel van de green deal, en moet dus binnen die 100 dagen uitkomen. Doorkruist nu de evaluatie en het wachten op de CoP 15. Er wordt dus tegen januari een mededeling van de Commissie voorbereid hierover.
 - Sustainable food and agriculture - "from farm to fork".
- Een nieuw globaal biodiversiteitskader (COP15).
 - De vaststelling is dat er veel beslissingen zijn genomen maar dat er geen of weinig resultaten op het terrein zijn.
 - In de eerste plaats moet er bepaald worden wat de kernelementen zijn wanneer men wil vastleggen dat men in harmonie met de natuur wil leven - "*the apex goal - bending the curve*".
 - Er zijn bovendien relatief weinig SMART doelen met klare indicatoren - bv. wat zouden indicatoren zijn voor herstel, wat zouden indicatoren zijn voor perverse incentives, enz. De enige klare doelstellingen betreffen percentages aan beschermde gebieden (17% land en 10% marien).
 - Het nieuwe kader zou duidelijk de aandrijvers moeten aanpakken: zowel de directe als de indirecte.
 - Er moet een systeem zijn van monitoring van en terugkoppeling naar de verdragsstaten.
- Wat kan er staan in een Europese Strategie 2030. Dit is nog in discussie, met nog geen klare positiebepaling van de Europese Commissie. Is het mogelijk een jaartal te plaatsen op de realisatie van de doelen van de Habitatrichtlijn, bv. tegen 2050? Wat zouden SMART doelen zijn voor 2030? Kan het verband met klimaatmaatregelen versterkt worden, daar waar nu slechts 2% van de globale klimaatmiddelen naar biodiversiteit gaan, terwijl nature based solutions voor een reductie van 37% kunnen zorgen? Hoe zal de financiering verzekerd worden? Hoe kan de samenwerking met het zakenleven, met de diverse doelgroepen in de open ruimte en met de jeugd verbeterd worden? Hoe kan de wetenschappelijke onderbouwing verbeterd worden?

- Landbouw en biodiversiteit. Een van de centrale moeilijkheden blijft de intensifiëring van landbouw (uit IPBES-rapport). Moet er niet nagedacht worden over een bijstelling van het landbouwmodel? Bv. president Macron wil een sterke reductie van pesticiden. Het GLB is en blijft de belangrijkste financieringsbron.

5. Filiep Cardoen (afdelingshoofd strategie ANB)

- De Vlaamse Biodiversiteitsstrategie is geënt op die van Europa. Maar het is onzeker of het belang van biodiversiteit doordringt op *grass-root*-niveau. *Mainstreaming* wordt belangrijk.
- Ook in Vlaanderen zijn al veel inspanningen gebeurd, maar alle rapporten zeggen hetzelfde: er is een beetje vooruitgang geboekt, maar biodiversiteit blijft onder druk staan. Een tandje bijsteken is dus nodig. Dit hoeft niet enkel financieel te zijn, maar kan ook via partnerschappen (bestaande verder uitbouwen en nieuwe aangaan).
- ANB wil werken met vier sporen.
 - Eerste spoor. Het opzetten van een breed maatschappelijk debat, om echt te weten te komen wat men verwacht, en opdat men de eigen communicatie hierop kan afstemmen.
 - Tweede spoor. Plannen zijn belangrijk, maar handelen is belangrijker. Resultaten op het terrein zijn nodig. Er is vijf jaar gediscussieerd en nu is er voor die 38 gebieden klaar en duidelijk vastgelegd wat de doelen zijn, kwantitatief en kwalitatief. De sterkste schouders (het agentschap en de terreinbeherende verenigingen) zullen de zwaarste lasten dragen. Het ANB doet een oproep aan iedereen die mee wil investeren natuur: nu 63 projecten voor meer dan 600.000 euro. Ook vele private actoren dragen hieraan bij.
 - Derde lijn is het Natura 2000 programma. Uit de evaluatie kwamen negen aanbevelingen bij het aflopende programma, onder andere dat er meer moet worden ingezet op verbindingen. Daarnaast blijft een gebiedsgerichte en geïntegreerde aanpak van belang. Verder blijft het ANB inzetten op het soortenbeleid, bijvoorbeeld via de soortenbeschermingsprogramma's.
 - Vierde lijn is financiële lijn via de opmaak van een *Prioritised Action Framework* (PAF). In zo'n plan worden alle acties opgelijst die nodig zijn om de doelen te bereiken alsook wat de kostprijs hiervoor zal zijn. Het PAF is niet Europees verplicht, maar Vlaanderen heeft een document opgemaakt dat eerstdaags aan de EC zal worden overgemaakt.
- Het is vanzelfsprekend niet duidelijk wat hiervan in het regeerakkoord zal komen.

6. Jan Verheeke (secretaris Minaraad)

Het was tien jaar geleden dat een Minaraad-VLEVA sessie in het teken stond van biodiversiteit. De Minaraad is een strategische adviesraad, en zou kunnen adviseren op drie niveaus. Wat

- het globale biodiversiteitsproces betreft, heeft de Minaraad destijds geadviseerd over de toenmalige COP. Dit zou herhaald kunnen worden, maar we boksen dan wat boven ons gewicht. Allicht is het mogelijk om via een samenwerking met de FRDO te komen tot een advies over mogelijke Belgische standpunten voor de volgende COP.
- Wat het Europese niveau aangaat, kan het gebeuren dat de Minaraad advies verstrekt – hetzij op vraag van de regering, hetzij op eigen initiatief – maar dat gebeurt zelden. Het secretariaat van de Minaraad zet zich vooral in voor informatievergaring en het omzetten van die informatie in elementen die nuttig gebruikt kunnen worden voor onze advisering.
- Op het Vlaamse niveau zijn er de laatste jaren niet veel strategische adviesprojecten geweest inzake biodiversiteit. Beleidsmatig zijn er veel operationele zaken gebeurd. Daarentegen staat wel besluitmatig ingeschreven dat de Minaraad om advies moet gevraagd worden bij bepaalde verslagen of evaluaties. De laatste jaren is dat niet gebeurd. Als laatste is er het “hangend fruit” – weliswaar geen “laaghangend fruit” – van de onopgeloste kernvraagstukken. De Minaraad wil dan ook meewerken aan oplossingen voor het concept “tijdelijke natuur” en rechtszekerheid voor alle actoren bij de uitbouw van groenblauwe netwerken.